

RAPALA VMC

CORP.

PUOLIVUOSIKATSAUS H1/2016

22.7.2016

RAPALA VMC OYJ:N PUOLIVUOSIKATSAUS H1/2016: MYYNTI LASKI SUURILLA MARKKINOILLA

Tammi-kesäkuu (H1) lyhyesti:

- Liikevaihto laski 7 % viime vuodesta ja oli 143,1 MEUR (154,0). Vertailukelpoisten valuuttakurssien mukainen liikevaihto laski 5 %.
- Liikevoitto laski 18 % ja oli 14,2 MEUR (17,4).
- Vertailukelpoinen liikevoitto* laski 24 % ja oli 15,6 MEUR (20,6).
- Liiketoiminnan nettorahavirta laski 42 % ja oli 6,2 MEUR (10,7).
- Osakekohtainen tulos oli 0,19 EUR (0,19).
- Koko vuoden (FY) liikevaihdon ja vertailukelpoisen liikevoiton odotetaan jäävän alle vuoden 2015 tason. Tulosohjeistus ei ole muuttunut 11.7.2016 annetusta ohjeistuksesta.

Toimitusjohtaja Jorma Kasslin: "Markkinaolosuhteet olivat ensimmäisen vuosipuoliskon aikana haasteelliset useilla suurilla markkinoilla. Ensimmäinen vuosineljännes alkoi heikommin kuin edellisenä vuonna, emmekä onnistuneet kuroma eroa umpeen kuten oletimme toisella vuosineljänneksellä. Markkinatilanne ja kuluttajien luottamus suurilla markkinoillamme Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa oli heikko. Haastava tilanne on kuitenkin vaikuttanut myös kilpailijoihimme, emmekä usko menettäneemme markkinaosuuttamme ydinkategorioissamme.

Kannattavuutemme laski viime vuodesta myynnin laskusta johtuen.

Koko vuoden näkymät ovat nyt aiempaa heikommat. Vaikka myynnin laskun läntisillä markkinoilla oletetaan olevan väli aikaista, emme tule pääsemään viime vuoden tulokseen, lisäksi on vaikea ennustaa suurten markkinoiden kehittymistä. Siitä johtuen meidän tulee intensiivisesti keskittyä uusien innovaatioiden kehittämiseen, varastojen alentamiseen ja kiinteiden kulujen hallintaan."

Tunnusluvut

MEUR	H1 2016	H1 2015	muutos %	FY 2015
Liikevaihto	143,1	154,0	-7 %	278,2
Liikevoitto	14,2	17,4	-18 %	21,0
% liikevaihdosta	9,9 %	11,3 %		7,6 %
Vertailukelpoinen liikevoitto *	15,6	20,6	-24 %	25,3
% liikevaihdosta	10,9 %	13,4 %		9,1 %
Liiketoiminnan nettorahavirta	6,2	10,7	-42 %	15,6
Nettovelkaantumisaste %	82,9 %	75,9 %		77,3 %
Tulos per osake, EUR	0,19	0,19	0 %	0,17

*Ilman realisoitumattomien operatiivisia eriä suojaavien valuuttajohdannaisten markkina-arvostuksia ja muita vertailukelpoisten vaikutteita. Vuodesta 2016 lähtien Rapala-konserni on nimennyt uudelleen aiemmin käyttämänsä "kertaluonteiset erät" "muilla vertailukelpoisuuteen vaikuttavilla erillä", jotka sisältävät olennaiset uudelleenjärjestelykustannukset, arvonalentumiset, liiketoimintahankinnoista ja -luovutuksista syntyvät tuotot ja kulut, vakuutuskorvaukset sekä muut ei-operatiiviset erät.

Rapala-konserni esittää vaihtoehtoisia tunnuslukuja kuvaamaan liiketoimintansa taloudellista kehitystä ja parantaakseen vertailukelpoisuutta eri kausien välillä. Vaihtoehtoisia tunnuslukuja ei tule pitää korvaavina mittareina verrattuna IFRS-tilinpäätösnormistossa määriteltyihin tunnuslukuihin. Tunnuslukujen määritelmät ja täsmätykset on esitetty tiedotteen taulukko-osassa.

Markkinaympäristö

Markkinaolosuhteet olivat ensimmäisellä vuosipuoliskolla odotettua haastavammat, eikä toisen vuosineljänneksen myynti yltänyt viime vuoden tasolle. Talvisesonki oli lyhyt kaikilla päämarkkinoilla, ja kesämyynti alkoi varhain, mutta ei kuitenkaan erinäisistä syistä jatkunut yhtä hyvin kuin oli ennakoitu. Konsernin toisen vuosineljänneksen ja ensimmäisen puolen vuoden myynti laski suurilla markkinoilla kuten Pohjois-Amerikassa ja Ranskassa. Euroopassa kilpailu on kiristynyt ja yleinen mieliala markkinoilla on hieman apea. Venäjällä olosuhteet ovat edelleen haastavat, ja kysynnän muutos vaikuttaa pysyvältä. Useilla markkinoilla oli muutoksia ja epävakautta, mikä näkyi jälleenmyyjien varovaisena ostokäyttäytymisenä.

Liiketoimintakatsaus tammi–kesäkuu 2016

Konsernin liikevaihto ensimmäisellä vuosipuoliskolla laski 7 %. Valuuttakurssien muutokset vaikuttivat negatiivisesti liikevaihtoon noin 3,3 MEUR ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Vertailukelpoisilla valuuttakursseilla ensimmäisen puolen vuoden liikevaihto laski 5 % viime vuodesta.

Pohjois-Amerikka

Pohjois-Amerikassa myynti laski viime vuoden vahvasta vertailujaksosta. Lyhyt talvikalastuskausi laski myyntiä vuoden alussa. Kesäkalastusvälineiden myynti alkoi varhain ja melko vahvana, ja sitä tukivat uusien tuotteiden lanseeraukset. Vaikka konsernin tuotteiden kuluttajakysyntä pysyi hyvänä Yhdysvalloissa, vähittäiskauppaa ravistelivat ensimmäisellä vuosipuoliskolla odottamattomat muutokset, jotka vaikuttivat niin konsernin kuin kilpailijoidenkin myyntiin. Vähittäismyyjien varastonalennukset ja muutokset ostokäyttäytymisessä laskivat konsernin ensimmäisen vuosipuoliskon myyntiä erityisesti konsernin omien uistinten osalta. Kanadan heikko taloudellinen tila jatkui.

Pohjoismaat

Pohjoismaissa ensimmäisen vuosipuoliskon myynti laski toisen vuosineljänneksen parantuneista myynneistä huolimatta. Vierasvaluuttaisten saatavien arvostus kasvatti viime vuoden myyntiä merkittävästi. Nämä arvostukset pois lukien tämän vuoden ensimmäisen vuosipuoliskon sekä toisen vuosineljänneksen myynti oli hieman parempi kuin viime vuonna. Suomessa kesämyynti alkoi tavallista aiemmin, mutta jäi silti ensimmäisellä vuosipuoliskolla viimevuotisesta. Metsästysvälineiden myynti oli Suomessa hyvä. Ruotsissa myynti jäi hieman viime vuodesta, mikä johtui pääosin kolmansien osapuolien tuotteiden viivästyneistä toimituksista. Norjassa toisen vuosineljänneksen myynti parani merkittävästi viime vuodesta hyvien sääolosuhteiden myötä, mikä nosti ensimmäisen kuuden kuukauden myynnin viime vuotta paremmaksi.

Muu Eurooppa

Ensimmäisen vuosipuoliskon vertailukelpoinen myynti oli toisen vuosineljänneksen myynnin laskun seurauksena viimevuotista pienempi. Epävakaus ja epävarmuus Venäjällä ja Ukrainassa vaikuttivat edelleen myyntiin kummassakin maassa sekä lisäksi Valkovenäjällä ja Kazakstanissa. Ruplan heikentymisellä oli selvä negatiivinen vaikutus myyntiin. Toisen vuosineljänneksen myynti Ranskassa kärsi epäsuotuisista kesäkalastuskeleistä, markkinoiden varautuneesta tunnelmasta ja kiristyneestä hintakilpailusta. Unkarissa ja Romaniassa oli maltillista myynninkasvua. Tuotevalikoiman laajennus metsästysvälineillä kasvatti myyntiä Espanjassa ja Baltian maissa.

Muu maailma

Valuuttakurssien muutoksella oli merkittävä negatiivinen vaikutus alueen myyntiin, mutta vertailukelpoisilla valuuttakursseilla ensimmäisen vuosipuoliskon myynti jäi vain hieman alle viime vuoden tason. Markkinatilanne vaihteli eri puolilla aluetta: Etelä-Afrikassa ja Chilessä oli vahvin myynnin kasvu, mutta useat maat kärsivät epävakaan taloudellisen tilanteen negatiivisesta vaikutuksesta markkinatilanteeseen. Konsernin Kaakkois-Aasian-jakeluorganisaation uudelleenjärjestelyt käynnistivät alueella aggressiivisia myyntikampanjoita.

Ulkoinen liikevaihto alueittain

MEUR	H1 2016	H1 2015	muutos %	Vertailukelpoinen muutos %	FY 2015
Pohjois-Amerikka	46,4	51,6	-10 %	-11 %	99,2
Pohjoismaat	33,3	34,2	-3 %	-2 %	56,2
Muu Eurooppa	48,0	51,4	-7 %	-3 %	86,9
Muu maailma	15,3	16,8	-9 %	-1 %	35,9
Yhteensä	143,1	154,0	-7 %	-5 %	278,2

MEUR	Q2 2016	Q2 2015	muutos %	Vertailukelpoinen muutos %	FY 2015
Pohjois-Amerikka	22,9	26,6	-14 %	-13 %	99,2
Pohjoismaat	18,4	17,7	+4 %	+5 %	56,2
Muu Eurooppa	24,0	27,0	-11 %	-7 %	86,9
Muu maailma	8,1	8,8	-8 %	0 %	35,9
Yhteensä	73,4	80,1	-8 %	-6 %	278,2

Taloudellinen tulos ja kannattavuus

Vertailukelpoinen (ilman realisoitumattomien operatiivisia eriä suojaavien valuuttajohdannaisten markkina-arvostuksia ja muita vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä) liikevoitto laski ensimmäisen vuosipuoliskon aikana. Valuuttojen muuntokurssien muutokset rasittivat liikevoittoa noin 0,3 MEUR. Vertailukelpoisin muuntokurssein vertailukelpoinen liikevoitto laski 4,7 MEUR.

Vertailukelpoinen liikevoittomarginaali oli 10,9 % (13,4) ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Kannattavuutta rasitti erityisesti korkeakatteisten konsernin tuotteiden myynnin lasku. Alhaisemmat myyntivoitot heikensivät kannattavuutta sekä jakelun että tehtaiden tasolla. Kannattavuutta rasitti lisäksi Englannin yhteisyrityksen alhaisempi kannattavuus sekä aggressiivisemmat myyntikampanjat ja täten alhaisempi myyntikate. Konsernin kiinteät kulut pysyivät vakaana verrattuna viime vuoteen.

Konsernin raportoitu liikevoittomarginaali oli vastaavasti 9,9 % (11,3) kuudelta kuukaudelta. Raportoituun liikevoittoon sisältyi operatiivisia eriä suojaavien valuuttajohdannaisten realisoitumattomia markkina-arvostustappioita, joiden vaikutus oli 0,9 MEUR (2,0). Muilla vertailukelpoisuuteen vaikut-

tavilla kuluerillä oli 0,5 MEUR (1,2) vaikutus raportoituun liikevoittoon koostuen Kaakkois-Aasian-jakeluliiketoiminnan ja Ranskan uudelleenjärjestelykuluista vuonna 2016 ja Kiinan-valmistustoiminnan lopettamisesta aiheutuneista uudelleenjärjestelykuluista vuonna 2015.

Kokonaisrahoituskulut (netto) olivat 2,8 MEUR (4,1) kuudelta kuukaudelta. Korko- ja muut rahoituskulut (netto) olivat hieman viime vuoden korkeammat ollen 1,7 MEUR (1,5 MEUR). Rahoituserien valuuttakurssitappiot, jotka olivat 1,1 MEUR (2,7 MEUR), vaikuttivat viime vuotista vähemmän rahoituskuluihin.

Ensimmäisen vuosipuoliskon tilikauden voitto oli lähes viime vuoden tasolla. Osakekohtainen tulos oli 0,19 EUR (0,19 EUR). Määräysvallattomien omistajien osuus voitosta aleni viime vuoteen verrattuna ollen 0,8 MEUR (1,1).

Tunnusluvut

MEUR	H1 2016	H1 2015	muutos %	FY 2015
Liikevaihto	143,1	154,0	-7 %	278,2
Liikevoitto	14,2	17,4	-18 %	21,0
Vertailukelpoinen liikevoitto *	15,6	20,6	-24 %	25,3
Tilikauden voitto	8,2	8,3	-1 %	8,1

* Ilman realisoitumattomien operatiivisia eriä suojaavien valuuttajohdannaisten markkina-arvostuksia ja muita vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä. Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät sisältävät olennaiset uudelleenjärjestelykustannukset, arvonalentumiset, liiketoimintahankinnoista ja -luovutuksista syntyvät tuotot ja kulut, vakuutuskorvaukset sekä muut ei-operatiiviset erät.

Vertailukelpoisen liikevoiton siltalaskelma

MEUR	H1 2016	H1 2015	muutos %	FY 2015
Liikevoitto	14,2	17,4	-18 %	21,0
Operatiivisten valuuttajohdannaisten markkina-arvostukset	0,9	2,0	-55 %	2,1
Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	0,5	1,2	-58 %	2,3
Vertailukelpoinen liikevoitto	15,6	20,6	-24 %	25,3

Yksityiskohtaisempi vertailukelpoisen liikevoiton siltalaskelma sekä tunnuslukujen määritelmät ja täsmäytykset on esitetty tiedotteen taulukko-osassa.

Segmenttikatsaus

Konsernin tuotteet

Konsernin kalastusvälineiden myynti laski ensimmäisten kuuden kuukauden ja toisen vuosineljänneksen aikana viime vuoden kovasta tasosta. Laskuun vaikutti uistinten, koukkujen ja siimojen myynnin lasku erityisesti Pohjois-Amerikassa. Konsernin kalastusvälineiden myyntiä vuosipuoliskolla auttoi kalastustarvikkeiden kasvanut myynti.

Viime vuoteen verrattuna sekä konsernin tuotteiden että kolmansien osapuolien tuotteiden myyntiin vaikutti negatiivisesti vierasvaluuttaisten saatavien arvostus, mikä viime vuonna kasvatti myyntiä.

Konsernin tuotteiden liikevoitto laski viime vuoteen verrattuna. Liikevoittoa rasitti laskenut myynti, mikä suoraan heikensi sekä tuotannon että jakelun kannattavuutta. Konsernin tuotteiden kannattavuutta laskivat myös pienempikatteiset myyntikampanjat.

Kolmansien osapuolien tuotteet

Kolmansien osapuolien tuotteiden myynti ensimmäisellä vuosipuoliskolla oli vertailukelpoisilla valuuttakursseilla viime vuoden tasolla. Venäjän taloudellinen tilanne vaikutti edelleen laskevasti kolmansien osapuolien tuotteiden myyntiin alueella. Myös Ranskan vaikea markkinatilanne vaikutti negatiivisesti kolmansien osapuolien tuotteiden myyntiin. Kolmansien osapuolien metsästysvälineiden myynti kasvoi viime vuodesta Pohjoismaissa ja muualla Euroopassa. Valuuttakurssien muutoksilla oli suuri negatiivinen vaikutus erityisesti Venäjällä ja Etelä-Afrikassa.

Kolmansien osapuolien tuotteiden liikevoitto oli lähes viime vuoden tasolla. Sitä rasittivat aggressiivisten myyntikampanjoiden pienemmät katteet ja puolestaan nostivat hinnankorotukset, joilla kompensoitiin ostovaluuttojen epäsuotuisaa kurssikehitystä.

Liikevaihto toimintasegmenteittäin

MEUR	H1 2016	H1 2015	muutos %	Vertailukelpoinen muutos %	FY 2015
Konsernin tuotteet	95,0	103,5	-8 %	-7 %	184,7
Kolmansien osapuolien tuotteet	48,1	50,5	-5 %	0 %	93,5
Eliminoinnit					0,0
Yhteensä	143,1	154,0	-7 %	-5 %	278,2

MEUR	Q2 2016	Q2 2015	muutos %	Vertailukelpoinen muutos %	FY 2015
Konsernin tuotteet	47,8	52,7	-9 %	-8 %	184,7
Kolmansien osapuolien tuotteet	25,7	27,3	-6 %	-1 %	93,5
Eliminoinnit					0,0
Yhteensä	73,4	80,1	-8 %	-6 %	278,2

Vertailukelpoinen liikevoitto toimintasegmenteittäin

MEUR	H1 2016	H1 2015	muutos %	FY 2015
Konsernin tuotteet	12,0	16,9	-29 %	22,2
Kolmansien osapuolien tuotteet	3,6	3,7	-3 %	3,2
Vertailukelpoinen liikevoitto	15,6	20,6	-24 %	25,3
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	-1,4	-3,2	-56 %	-4,3
Liikevoitto	14,2	17,4	-18 %	21,0

Rapala-konserni on muuttanut segmenttien tuloksellisuuden arvioinnin perusteita oikaisemalla liikevoitosta vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät. Vertailukausien luvut 2014-2015 sekä määritelmät ja täsmäytykset on esitetty tiedotteen taulukko-osassa.

Taloudellinen asema

Liiketoiminnan rahavirta aleni viime vuodesta ja oli 6,2 MEUR (10,7) ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Rahavirtaa heikensivät alhaisempi myynti ja kannattavuus sekä käyttöpääoman nettomuutos, jota painoi ostovelkojen maksun aikaisempi ajoitus. Käyttöpääoman nettomuutos oli -7,3 MEUR (-6,7).

Varastot alenivat 3,7 MEUR kesäkuusta 2015 ollen 118,1 MEUR (121,8), josta noin 3,0 MEUR aiheutuu valuuttakurssien muutoksista. Myynnin hidastumisen johdosta varastotasojen alentamistavoitteita ei saavutettu.

Investointien rahavirta oli viime vuoden tasolla ollen 4,8 MEUR (4,1) kuuden kuukauden aikana. Investoinnit koostuivat pääosin operatiivisista investoinneista. Operatiiviset investoinnit olivat korkeammat Aasian-valmistustoiminnassa ja Ranskassa, jossa saatiin päätökseen koukkutehdas- ja -varastorakennuksen laajennus. Vuoden 2015 investointeihin sisältyi viimeinen 0,9 MEUR maksuerä Sufix-tuotemerkin hankinnasta.

Konsernin maksuvalmius oli hyvä. Käyttämättömät sitovat pitkäaikaiset luottolimitit olivat 79,9 MEUR kesäkuun lopussa. Korollinen nettovelka ja velkaantumisaste nousivat viime vuodesta ja omavaraisuusaste nousi hieman edellisvuodesta. Konsernin korkeamman nettovelan ja raportoidun käyttökatteen suhteen vuoksi konserni on sopinut pankkiensa kanssa tähän liittyen korkeamman kovenanttitason vuoden 2016 toiselle ja kolmannelle vuosineljännekselle. Konserni uskoo täyttävänsä nämä kovenanttitasot.

Tunnusluvut

MEUR	H1 2016	H1 2015	muutos %	FY 2015
Liiketoiminnan nettorahavirta	6,2	10,7	-42 %	15,6
Korollinen nettovelka kauden lopussa	115,8	108,8	+6 %	108,2
Nettovelkaantumisaste %	82,9 %	75,9 %		77,3 %
Omavaraisuusaste kauden lopussa, %	43,6 %	42,3 %		44,7 %

Tunnuslukujen määritelmät ja täsmätykset on esitetty taulukko-osassa.

Strategian toteuttaminen

Rapala-konsernin strategia perustuu kolmeen kulmakiveen: brändit, tuotanto ja jakeluverkosto, joita tukee vahva yrityskulttuuri. Vuoden 2016 aikana strategian toteuttaminen jatkui useilla eri alueilla.

Batamilla Indoseniassa sijaitsevan Aasian-uistintehtaan toiminnan kehittäminen ja vahvuuksien hyödyntäminen ovat yksi konsernin tärkeimmistä kehityskohteista. Yksikön vertailukelpoinen ja erityisesti raportoitu liikevoitto olivat viimevuotista paremmat ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Positiivista jatkokehitystä on odotettavissa tuotannon tehokkuudessa, laadussa ja ketterydessä, kuten myös tuotekehityksessä, jota ollaan organisoimassa uudelleen.

Erityisiä kehityshankkeita valmistustoiminnan tehostamiseksi on aloitettu Indonesiassa ja Ranskassa.

Varastojen alentaminen on myös yksi konsernin tärkeistä painopisteistä. Globaalin toimitusketjun hallinnoinnin kehittämiseksi ja pääomatehokkuuden parantamiseksi suunnitellaan ja ollaan toteuttamassa useita hankkeita. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla Ruotsin ja Norjan varastotoiminnot yhdistettiin, Aasian-välivaraston kattavuutta laajennettiin ja IT-hankkeet globaalin toimitusketjun hallinnan kehittämiseksi etenivät.

Konsernin brändien globaalia koordinointia ja digitaalisen markkinoinnin tehostamista ja hyödyntämistä kehittävät hankkeet jatkuvat.

Konsernin kannattavuuden heikkenemisen seurauksena on aloitettu uudelleenjärjestelyjä ja kulusäästöhankeita. Tilanteen korjaamiseksi tutkitaan ja suunnitellaan strategisia muutoksia huonosti tuottavissa yksiköissä.

Konsernin hakee kasvumahdollisuuksia myös yrityskaupoilla ja yhteistoimintahankkeilla, ja näitä koskevia keskusteluja ja neuvotteluja käytiin myös ensimmäisen vuosipuoliskon aikana.

Tuotekehitys

Tuotekehitys ja kyky luoda jatkuvasti uutta ovat konsernin ydinosaamista ja ne ovat myös keskeisiä tekijöitä konsernin brändien arvostukselle ja kaupalliselle menestykselle. Konserni järjesteeleee uudeleen ja tehostaa uistintuotekehitystään keskittämällä tuotekehitystietotaidon ja avainresurssit yhteen yksikköön, joka palvelee sekä Euroopassa että Aasissa toimivia konsernin uistintehtaita.

Tuotekehityssyklit ovat lyhenemässä, mikä mahdollistaa nopeamman reagoinnin markkinoiden tarpeisiin ja nouseviin trendeihin. Tuotteiden lanseerausaikatauluista saadaan joustavampia ja ne on helppompia sovittaa vastaamaan kohdemarkkinoiden sesonkeja.

Vuoden 2016 tärkein tuotelanseeraus oli Rapala Shadow Rap Shad, joka julkistettiin alkukevällä. Muita merkittäviä uutuuksia ovat täysin uusi sarja kalastajan työkaluja ja tarvikkeita, jotka palkittiin eurooppalaisilla kalastusalan ammattimessuilla.

Tulevan kauden uutuuksien suunnittelu ja kehittäminen on jo käynnissä, ja ne lanseerataan vuoden 2017 alkupuolella.

Henkilöstö ja organisaatio

Konsernin henkilöstömäärä oli keskimäärin 2 921 (2 943) ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Henkilöstömäärä kesäkuun lopussa oli 2 760 (3 156). Henkilöstömäärän väheneminen johtui pääosin Aasian-uistintuotannon kapasiteetin optimoinnista ja tuotannon tehostamisesta.

Lähiajan näkymät ja riskit

Myynnin laskettua ensimmäisellä vuosipuoliskolla konsernin näkymät koko vuodelle ovat heikentyneet.

Pohjois-Amerikassa ja läntisessä Euroopassa myynnin heikentymisen odotetaan olevan väliaikaista. Erityisesti Euroopassa, mutta myös Yhdysvalloissa on melko paljon poliittisia ja makrotalouden häiriötekijöitä, jotka saattavat vaikuttaa vähittäiskaupan ja kuluttajien käyttäytymiseen. Venäjän markkina ei enää putoa, mutta sen odotetaan pysyvän haastavana ja selvästi alemmalla tasolla kuin aikaisempina vuosina.

Laskeneen kysynnän seurauksena ja tukeakseen varastojen alentamistavoitteita konserni on väliaikaisesti sopeuttanut tuotantolaitostensa kapasiteettia ja seuraa tarkasti kiinteiden kulujen kehittymistä.

Konserni kehittää aktiivisesti erilaisia tuotekehitys-, myynti- ja markkinointihankkeita nostaakseen myyntiä. On kuitenkin vaikea saada toisen vuosipuoliskon aikana kurottua umpeen myynnin ja kannattavuuden eroa verrattuna viime vuoteen.

Konserni olettaa koko vuoden liikevaihdon ja vertailukelpoisen liikevoiton (ilman realisoitumattomien operatiivisia eriä suojaavien valuuttajohdannaisten markkina-arvostuksia ja muita vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä) jäävän vuoden 2015 tasosta. Taloudellinen tulosohjeistus ei ole muuttunut 11.7.2016 annetusta ohjeistuksesta.

Lyhyen näkymän riskit ja epävarmuudet sekä liiketoiminnan sesonkiluoteisuus on selvitetty tarkemmin tämän puolivuosisikatsauksen lopussa.

Kolmannen vuosineljänneksen liiketoimintakatsaus 2016 julkaistaan 28.10.2016

Helsingissä 22.7.2016

Rapala VMC Oyj:n hallitus

Lisätietoja antavat:

Jorma Kasslin, toimitusjohtaja, +358 9 7562 540

Jussi Ristimäki, varatoimitusjohtaja ja talous- ja rahoitusjohtaja, +358 9 7562 540

Olli Aho, sijoittajasuhteet, +358 9 7562 540

Puolivuosisikatsausta käsittelevä telekonferenssi järjestetään tänään klo 16:00. Siihen voi osallistua soittamalla 5 minuuttia ennen tilaisuuden alkua numeroihin +44 (0)20 3147 4971 tai +1 917 286 8056 tai +358 (0)9 2310 1675 (pin-koodi: 927840). Uudelleenkuunteluun on mahdollisuus 14 arkipäivän ajan numerossa +44 (0)20 3427 0598 (pin-koodi: 5989141). Nettiosoitteessa www.rapalavmc.com on Rapala-konsernin taloudellista informaatiota ja telekonferenssin jälkikuuntelumahdollisuus.

LYHENNETTY KONSERNITILINPÄÄTÖS (tilintarkastamaton)

TULOSLASKELMA	H1	H1	FY
MEUR	2016	2015	2015
Liikevaihto	143,1	154,0	278,2
Liiketoiminnan muut tuotot	0,2	0,3	1,0
Materiaalit ja palvelut	63,6	70,6	130,9
Henkilöstökulut	35,1	35,3	68,4
Liiketoiminnan muut kulut	27,0	27,8	52,3
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	0,0	0,3	0,4
Tulos ennen poistoja (EBITDA)	17,6	20,9	28,1
Poistot ja arvonalentumiset	3,4	3,5	7,1
Liikevoitto (EBIT)	14,2	17,4	21,0
Rahoitustuotot ja -kulut	2,8	4,1	6,8
Voitto ennen veroja	11,4	13,3	14,2
Tuloverot	3,1	5,0	6,1
Tilikauden voitto	8,2	8,3	8,1

Jakautuminen:

Emoyhtiön omistajille	7,5	7,2	6,7
Määräysvallattomille omistajille	0,8	1,1	1,4

Emoyhtiön omistajille kuuluvasta voitosta**laskettu osakekohtainen tulos:**

Tulos/osake, EUR (laimennettu = laimentamaton)	0,19	0,19	0,17

LAAJA TULOSLASKELMA

LAAJA TULOSLASKELMA	H1	H1	FY
MEUR	2016	2015	2015
Tilikauden voitto	8,2	8,3	8,1
Muut laajan tuloksen erät			
Muuntoerot*	-2,0	7,8	5,5
Voitot ja tappiot rahavirran suojauksista*	0,1	0,2	0,4
Voitot ja tappiot nettosijoitusten suojauksista*	0,8	-1,7	-2,9
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen vakuutusmatemaattiset voitot (tappiot)	-	-	0,1
Muut laajan tuloksen erät yhteensä	-1,1	6,3	3,2
Tilikauden laaja tulos	7,1	14,6	11,3

Laajan tuloksen jakautuminen:

Emoyhtiön omistajille	6,0	13,4	11,0
Määräysvallattomille omistajille	1,1	1,3	0,3

* Erä, joka saatetaan myöhemmin siirtää tulosta vaikuttavaksi

TASE

MEUR

30.6.2016

30.6.2015

31.12.2015

VARAT**Pitkäaikaiset varat**

Aineettomat hyödykkeet

76,5

78,1

78,2

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

35,7

32,0

33,9

Sijoitukset ja saamiset

Korolliset

0,9

5,1

2,8

Korottomat

11,2

12,0

11,8

124,4

127,2

126,7

Lyhytaikaiset varat

Vaihto-omaisuus

118,1

121,8

116,2

Sijoitukset ja saamiset

Korolliset

1,0

1,1

1,0

Korottomat

66,7

74,0

58,1

Rahavarat

10,4

15,4

11,4

196,2

212,4

186,7

Varat yhteensä**320,6**

339,5

313,4

OMA PÄÄOMA JA VELAT**Oma pääoma**

Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva pääoma

131,6

133,8

131,5

Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus

8,1

9,5

8,5

139,7

143,3

140,0

Pitkäaikaiset velat

Korolliset

56,3

73,7

58,6

Korottomat

12,5

14,5

13,4

68,9

88,2

72,0

Lyhytaikaiset velat

Korolliset

71,8

56,6

64,8

Korottomat

40,2

51,3

36,6

112,1

108,0

101,5

Oma pääoma ja velat yhteensä**320,6**

339,5

313,4

RAHAVIRTALASKELMA	H1	H1	FY
MEUR	2016	2015	2015
Tilikauden voitto	8,2	8,3	8,1
Oikaisuerät tilikauden voittoon *	9,5	14,0	21,8
Maksetut/saadut rahoituserät ja verot	-4,3	-4,9	-11,1
Käyttöpääoman muutos	-7,3	-6,7	-3,3
Liiketoiminnan nettorahavirta	6,2	10,7	15,6
Investoinnit	-5,0	-3,4	-9,1
Omaisuuuden myynnit	0,2	0,1	0,2
Sufix-brändin hankinta	-	-0,9	-0,9
Tytäryritysten luovutus, rahavaroilla vähennettynä	-	-	1,1
Korollisten saamisten muutos	0,0	0,0	0,0
Investointien rahavirta yhteensä	-4,8	-4,1	-8,6
Maksetut osingot emoyhtiön osakkeenomistajille	-5,7	-7,7	-7,7
Lainojen nostot ja lyhennykset, netto	3,8	4,1	0,0
Omien osakkeiden hankinta	-0,2	-0,2	-0,2
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-2,1	-3,8	-7,8
Rahavarojen muutos	-0,7	2,8	-0,9
Rahavarat tilikauden alussa	11,4	12,2	12,2
Valuuttakurssien muutosten vaikutus	-0,3	0,5	0,1
Rahavarat tilikauden lopussa	10,4	15,4	11,4

* Sisältää ei-rahamääristen erien, tuloverojen sekä rahoitustuottojen ja -kulujen oikaisun.

LASKELMA KONSERNIN OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSISTA

MEUR	Emoyhtiön omistajille kuuluva pääoma								
	O- sa- ke- pää- oma	Yli- kurs- si- ra- hasto	Ar- von- muu- ra- hasto	Kumu- latii- muun- to- erot	Sijoitetun vapaan oman pää- oman rahasto	O- mat O- sak- keet	Ker- ty- neet voit- to- varat	Määräys- vallatto- mien omis- tajien osuus	O- ma pää- oma yht.
Oma pääoma 1.1.2015	3,6	16,7	-1,1	-6,5	4,9	-5,2	116,0	8,2	136,5
Tilikauden laaja tulos *	-	-	0,2	6,0	-	-	7,2	1,3	14,6
Omien osakkeiden hankinta	-	-	-	-	-	-0,2	-	-	-0,2
Osingonjako	-	-	-	-	-	-	-7,7	-	-7,7
Oma pääoma 30.6.2015	3,6	16,7	-1,0	-0,5	4,9	-5,4	115,5	9,5	143,3
Oma pääoma 1.1.2016	3,6	16,7	-0,7	-2,6	4,9	-5,4	115,0	8,5	140,0
Tilikauden laaja tulos *	-	-	0,1	-1,5	-	-	7,5	1,1	7,1
Omien osakkeiden hankinta	-	-	-	-	-	-0,2	-	-	-0,2
Osingonjako	-	-	-	-	-	-	-5,7	-1,5	-7,2
Oma pääoma 30.6.2016	3,6	16,7	-0,6	-4,2	4,9	-5,6	116,8	8,1	139,7

* Verovaikutus huomioituna

TULOSLASKELMAN JA TASEEN LIITETIETOJA

Tähän puolivuositarkastukseen sisältyviä lukuja ei ole tilintarkastettu.

Puolivuositarkastus on laadittu IAS 34 -standardin vaatimusten mukaisesti. Konserni on käyttänyt puolivuositarkastuksessa samoja laadintaperiaatteita kuin vuoden 2015 tilinpäätöksessä lukuun ottamatta muutosta segmenttien tuloksellisuuden arvioinnissa. Uusilla IFRS-standardien ja IFRIC-tulkintojen muutoksilla ei ollut merkittävää vaikutusta tässä puolivuositarkastuksessa esitettyihin taloudellisiin tietoihin. Konserni ei ole ottanut käyttöön uusia standardeja tai tulkintoja 1.1.2016 alkaen.

Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen uusien ohjeiden vaikutus

Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen (European Securities and Markets Authority, ESMA) uudet ohjeet vaihtoehtoisista tunnusluvuista tulivat voimaan tilikaudella 2016. Rapala-konserni esittää vaihtoehtoisia tunnuslukuja kuvaamaan liiketoimintansa taloudellista kehitystä ja parantaakseen vertailukelpoisuutta eri kausien välillä. Tässä katsauksessa esitettyjä vaihtoehtoisia tunnuslukuja ei tule pitää korvaavina mittareina IFRS-standardeissa määriteltyihin tunnuslukuihin verrattuna eivätkä ne välttämättä ole vertailukelpoisia muiden yhtiöiden käyttämien samankaltaisesti nimettyjen erien kanssa.

Muutos segmenttien tuloksellisuuden arvioinnissa

Konserni on muuttanut segmenttien tuloksellisuuden arvioinnin perusteita oikaisemalla liikevoitosta vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät. Konsernissa segmenttien tuloksellisuuden arviointi perustuu segmenttien liikevaihtoon, vertailukelpoiseen liikevoittoon ja varoihin. Vaihtoehtoisten tunnuslukujen määritelmät ja täsmäytykset on esitetty liitetietojen lopussa. Raportoivat segmentit vastaavat tilinpäätöksessä 2015 esitettyjä segmenttejä. Lisätietoja on esitetty tilinpäätöksen 2015 liitetiedossa 2.

Arvioiden käyttö ja lukujen pyöristys

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS:n mukaan edellyttää johdon arvioiden ja oletusten käyttämistä. Arviot vaikuttavat taseen varojen ja velkojen määriin, ehdollisten varojen ja velkojen raportointiin sekä tuottojen ja kulujen määriin. Vaikka arviot perustuvat johdon tämänhetkiseen parhaaseen näkemykseen, on mahdollista että toteumat poikkeavat tilinpäätöksessä käytetyistä arvoista.

Kaikki tilinpäätöstaulukoiden luvut on pyöristetty, minkä vuoksi yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetystä summaluvusta. Tunnusluvut on laskettu käyttäen tarkkoja lukuja.

Puolivuositarkastuksen päättymisen jälkeiset olennaiset tapahtumat

Konsernilla ei ole tiedossa sellaisia olennaisia raportointijakson päättymisen jälkeisiä tapahtumia, jotka olisivat vaikuttaneet olennaisesti vuoden 2016 tammi-kesäkuun puolivuositarkastuksen tietoihin. Merkittävät puolivuositarkastuksen päättymisen jälkeiset tapahtumat, mikäli niitä on ollut, on käsitelty hallituksen toimintakatsauksessa.

Vaihto-omaisuus

30.6.2016 vaihto-omaisuuden kirjanpitoarvoon sisältyi 4,2 MEUR:n (5,4 MEUR 30.6.2015 ja 5,3 MEUR 31.12.2015) suuruinen nettorealisointivaraus.

Tunnusluvut	H1 2016	H1 2015	FY 2015
Tulos ennen poistoja, % liikevaihdosta	12,3 %	13,6 %	10,1 %
Liikevoitto, % liikevaihdosta	9,9 %	11,3 %	7,6 %
Sijoitetun pääoman tuotto, %	11,3 %	14,3 %	8,7 %
Sijoitettu pääoma kauden lopussa, MEUR	255,5	252,1	248,1
Korollinen nettovelka kauden lopussa, MEUR	115,8	108,8	108,2
Omavaraisuusaste kauden lopussa, %	43,6 %	42,3 %	44,7 %
Velkaantumisaste (netto) kauden lopussa, %	82,9 %	75,9 %	77,3 %
Tulos/osake, EUR (laimennettu = laimentamaton)	0,19	0,19	0,17
Oma pääoma/osake, EUR	3,43	3,49	3,43
Henkilöstö keskimäärin	2 921	2 943	3 078

Tunnuslukujen laskentakaavat ovat esitetty katsauksen lopussa.

Puolivuosittaiset tunnusluvut MEUR	H1 2014	H2 2014	H1 2015	H2 2015	H1 2016
Liikevaihto	143,9	129,3	154,0	124,2	143,1
Voitto ennen poistoja (EBITDA)	19,5	10,5	20,9	7,2	17,6
Liikevoitto (EBIT)	16,0	6,9	17,4	3,6	14,2
Voitto ennen veroja	12,5	3,2	13,3	0,9	11,4
Tilikauden voitto	8,4	1,8	8,3	-0,2	8,2

Vertailukelpoisen liikevoiton siltalaskelma MEUR	H1 2016	H1 2015	muutos %	FY 2015
Liikevoitto	14,2	17,4	-18 %	21,0
<i>Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät</i>				
Operatiivisten valuttajohdannaisten markkina-arvostukset	0,9	2,0	-55 %	2,1
<i>Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät</i>				
<i>Uudelleenjärjestelyt</i>				
Kiinan-uistintuotantoyksikön sulkeminen		1,2		1,7
Norjan varaston sulkeminen				0,5
Kaakkois-Aasian jakeluliiketoiminnan uudelleenjärjestely	0,2			
Ranskan uudelleenjärjestely	0,2			
Arvon alentumiset				0,1
Vertailukelpoinen liikevoitto	15,6	20,6	-24 %	25,3

Segmentti-informaatio*

MEUR	H1	H1	FY
Liikevaihto toimintasegmenteittäin	2016	2015	2015
Konsernin tuotteet	95,0	103,5	184,7
Kolmansien osapuolien tuotteet	48,1	50,5	93,5
Sisäiset erät			0,0
Yhteensä	143,1	154,0	278,2
Liikevoitto toimintasegmenteittäin			
Konsernin tuotteet	12,0	16,9	22,2
Kolmansien osapuolien tuotteet	3,6	3,7	3,2
Vertailukelpoinen liikevoitto	15,6	20,6	25,3
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	-1,4	-3,2	-4,3
Liikevoitto	14,2	17,4	21,0

* Konserni on muuttanut segmenttien tuloksellisuuden arvioinnin perusteita oikaisemalla liikevoitosta vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät. Konsernissa segmenttien tuloksellisuuden arviointi perustuu segmenttien liikevaihtoon, vertailukelpoiseen liikevoittoon ja varoihin. Raportoitavat segmentit vastaavat tilinpäätöksessä 2015 esitettyjä segmenttejä. Lisätietoja on esitetty tilinpäätöksen 2015 liitetiedossa 2.

Segmenttikohtainen vertailukelpoinen liikevoitto 2014-2015

MEUR	H1	H2	FY	H1	H2	FY
	2014	2014	2014	2015	2015	2015
Konsernin tuotteet	10,0	4,4	14,4	16,9	5,2	22,2
Kolmansien osapuolien tuotteet	6,3	0,2	6,5	3,7	-0,5	3,2
Vertailukelpoinen liikevoitto	16,3	4,5	20,9	20,6	4,8	25,3
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	-0,3	2,4	2,0	-3,2	-1,2	-4,3
Liikevoitto	16,0	6,9	22,9	17,4	3,6	21,0

Varat toimintasegmenteittäin

MEUR	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015
Konsernin tuotteet	236,8	243,5	236,8
Kolmansien osapuolien tuotteet	71,5	74,5	61,3
Korottomat varat yhteensä	308,3	317,9	298,2
Kohdistamattomat korolliset varat	12,4	21,6	15,2
Varat yhteensä	320,6	339,5	313,4

Ulkoinen liikevaihto alueittain	H1	H1	FY
MEUR	2016	2015	2015
Pohjois-Amerikka	46,4	51,6	99,2
Pohjoismaat	33,3	34,2	56,2
Muu Eurooppa	48,0	51,4	86,9
Muut maat	15,3	16,8	35,9
Yhteensä	143,1	154,0	278,2

Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015
MEUR			
Ei-purettavissa olevat vuokravastuut	14,2	15,5	14,4

Lähipiiritapahtumat	Myynnit ja muut tuotot		Maksetut vuokrat	Muut kulut	Saamiset	Velat
MEUR	Ostot					
H1 2016						
Yhteisyritys Shimano Normark UK Ltd	-	1,7	-	-	0,6	-
Osakkuusyhtiö Lanimo Oü	0,1	-	-	-	0,0	-
Yhteisö, joka käyttää konsernissa huomattavaa vaikutusvaltaa*	-	-	0,1	0,1	0,0	-
Johto	0,2	-	0,1	0,0	-	0,1
H1 2015						
Yhteisyritys Shimano Normark UK Ltd	-	1,9	-	0,0	-	-
Osakkuusyhtiö Lanimo Oü	0,1	0,0	-	-	0,0	-
Yhteisö, joka käyttää konsernissa huomattavaa vaikutusvaltaa*	-	-	0,1	0,1	0,0	-
Johto	-	-	0,1	0,0	-	0,0
FY 2015						
Yhteisyritys Shimano Normark UK Ltd	-	3,6	-	0,0	0,1	-
Osakkuusyhtiö Lanimo Oü	0,1	0,0	-	-	0,0	-
Yhteisö, joka käyttää konsernissa huomattavaa vaikutusvaltaa*	-	-	0,2	0,1	0,0	-
Johto	-	-	0,2	0,0	-	0,0

* Ranskan liiketoimintojen keskittämiseen liittyvä kiinteistön vuokrasopimus sekä palvelumaksu.

Avoimet johdannaiset	H1 2016		H1 2015		FY 2015	
	Nimellis- arvo	Käypä arvo	Nimellis- arvo	Käypä arvo	Nimellis- arvo	Käypä arvo
MEUR						
Rahavirran suojaukseen määritellyt johdannaissopimukset						
Koronvaihtosopimukset, alle 12kk	16,8	-0,1	-	-	-	-
Koronvaihtosopimukset, 1-5 vuotta	41,6	-0,4	63,3	-0,4	58,9	-0,4
Yhteensä	58,4	-0,5	63,3	-0,4	58,9	-0,4
Rahavirran ja käyvän arvon suojaukseen määritellyt johdannaissopimukset						
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset, alle 12kk	15,0	-0,4	-	-	-	-
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset, 1-5 vuotta	-	-	20,0	2,4	15,0	1,3
Yhteensä	15,0	-0,4	20,0	2,4	15,0	1,3
Ilman suojauslaskentaa olevat johdannaissopimukset						
Koronvaihtosopimukset, 1-5 vuotta	20,0	-0,3	20,0	-0,4	20,0	-0,4
Valuuttajohdannaiset, alle 12kk	73,7	0,2	89,8	2,6	70,9	1,6
Valuuttajohdannaiset, 1-5 vuotta	-	-	3,0	0,5	-	-
Yhteensä	93,7	-0,1	112,8	2,7	90,9	1,2

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa, kohdennetaan tuloslaskelmaan luonteensa mukaisesti: operatiivisia eriä suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset kirjataan liikevoiton muihin kuluihin ja monetaarisia (korollisia) eriä suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset rahoitustuottoihin ja -kuluihin. Osaan monetaarisia eriä suojaavista johdannaisista sovelletaan suojauslaskentaa. Konsernin rahoitusriskeistä ja suojausperiaatteista on kerrottu tarkemmin vuoden 2015 tilinpäätöksessä. Vuoden 2016 ensimmäisellä puoliskolla tuloslaskelman rahoitustuottoihin ja -kuluihin kirjattu koronvaihtosopimusten käypien arvojen tehoton osuus oli -0,0 euroa (2015: 0,0 euroa).

Operatiivisia eriä suojaavien valuuttajohdannaisten realisoitumattomat arvonmuutokset

Liikevoittoon sisältyvät	H1 2016	H1 2015	FY 2015
		-0,9	-2,0

Raportointipäivän markkinahintaan arvostetut johdannaiset aiheuttavat ajoituseroja konsernin johdannaisten arvonmuutosten ja operatiivisten erien välille. Tulevia operatiivisia rahavirtoja suojaavien johdannaisten, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa, käyvän arvon muutokset vaikuttavat kauden liikevoittoon. Realisoitumattomat arvonmuutokset sisältävät sekä tulevaisuudessa toteutuvien johdannaisten arvonmuutoksia että kaudella realisoituneiden johdannaisten aikaisemmin kertyneiden arvostuksien purkautumisia.

Käypään arvoon arvostettavat rahoitusinstrumentit

MEUR	30.6.2016		30.6.2015		31.12.2015	
	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo
Varat						
Myytävissä olevat rahoitusvarat (taso 3)	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Johdannaiset (taso 2)	1,4	1,4	6,7	6,7	3,7	3,7
Yhteensä	1,6	1,6	7,0	7,0	4,0	4,0
Velat						
Pitkäaikaiset korolliset velat (pl. johdannaiset)	56,3	56,5	73,7	74,1	58,6	58,7
Johdannaiset (taso 2)	2,3	2,3	2,0	2,0	1,6	1,6
Yhteensä	58,7	58,8	75,7	76,1	60,1	60,3

Muiden rahoituserien käypä arvo ei poikkeaa olennaisesti niiden tasearvosta.

Osakkeet ja osakepääoma

1.4.2016 pidetty varsinainen yhtiökokous päivitti hallituksen valtuutuksen omien osakkeiden hankinnasta. Yhtiökokouksen päätöksistä annettiin erillinen pörssitiedote, ja ajan tasalla olevat tiedot hallituksen valtuutuksista ja yhtiökokouksen päätöksistä ovat saatavilla myös yhtiön nettisivuilla.

Osakekohtaiset tunnusluvut	30.6.2016	30.6.2015
Osakkeiden lukumäärä	39 000 000	39 000 000
Osakkeiden lukumäärä, keskimäärin	39 000 000	39 000 000
Omien osakkeiden lukumäärä	677 208	639 671
Omien osakkeiden osuus, %	1,7 %	1,6 %
Ulkona olevien osakkeiden lukumäärä	38 322 792	38 360 329
Raportointikaudella vaihdettujen osakkeiden lukumäärä	2 334 222	1 483 777
Osakkeen keskihinta	4,39	5,31
Ylin hinta raportointikaudella	4,73	5,55
Alin hinta raportointikaudella	3,90	4,72
Omien osakkeiden keskihinta	5,08	4,87

Lähiajan riskit ja epävarmuustekijät

Rapala-konsernin riskienhallinnan tavoitteena on tukea konsernin strategian toteuttamista ja liike-toiminnallisten tavoitteiden saavuttamista. Konsernijohto kehittää jatkuvasti riskienhallintakäytäntöjään ja sisäisiä kontrolejaan. Yksityiskohtainen kuvaus Rapala-konsernin strategisista, toiminnallisista ja taloudellisista riskeistä sekä riskienhallintaperiaatteista sisältyy vuoden 2015 tilinpäätökseen.

Kalastusvälineiden kysynnän kausiluonteisuudesta sekä konsernin toimintojen maantieteellisestä sijainnista johtuen konsernin toimitukset sekä liikevaihto ja liikevoitto ovat perinteisesti painottuneet vuoden ensimmäiselle puoliskolle. Sääat vaikuttavat kuluttajakysyntään, mikä puolestaan voi vaikuttaa konsernin myyntiin sekä nykyisellä että tulevilla kausilla. Sääriski on hyvin hajautunut, sillä konserni toimii maailmanlaajuisesti eri alueilla ja lisäksi palvelee sekä kesä- että talvikauden markkinoita. Sekä kesä- että talvikauden suurimmat toimitukset ajoittuvat verraten lyhyelle ajanjaksolle, mikä edellyttää konsernilta hyvin toimivaa toimitus- ja logistiikkaketjua. Tulevan kysynnän epävarmuus sekä konsernin logistiikkaketjun pituus lisäävät toimitusketjun hallinnan haasteita. Sisäisten tai ulkopuolisten toimitusten myöhästymiset tai odottamattomat muutokset asiakaskysynnässä voivat johtaa tavarapulaan ja menetettyyn myyntiin tai liiallisiin varastotasoihin, ja sitä kautta alempikatteiseen varaston tyhjennysmyyntiin.

Konsernin rahoitussopimuksissa on kannattavuuteen, nettovelkaan ja omaan pääomaan liittyviä taloudellisia kovenantteja, joita seurataan aktiivisesti. Kasvaneen korollisen nettovelan ja alhaisemman käyttökäteen seurauksena konserni on sopinut pankkiensa kanssa tähän liittyen korkeamman kovenanttitason vuoden 2016 toiselle ja kolmannelle vuosineljännekselle. Konserni uskoo pääsevänsä takaisin alemmille velkaantuneisuustasojen vuoden 2016 toisen puoliskon aikana. Konsernin jälle-rahoitus- ja likviditeettiriskit ovat hyvin hallinnassa, mutta korkeampi velkaantuneisuus saattaa aiheuttaa kasvupainetta konsernin rahoituskustannuksissa.

Vaikka yleisessä taloudellisessa ilmapiirissä lisääntyneet epävarmuudet ja laskusuhdanteet eivät ole perinteisesti vaikuttaneet merkittävästi kalastustarvikeliiketoimintaan, näillä saattaa kuitenkin olla ainakin väliaikaisia vaikutuksia kalastustarvikkeiden myyntiin, kun jälle-myyjät pienentävät varastojaan ja kohtaavat taloudellisia haasteita. Lisäksi elinkustannusten nopea ja voimakas nousu, äkilliset valuuttakurssimuutokset sekä valtioiden talouden vakauttamisohjelmat saattavat vaikuttaa tilapäisesti myös kalastusvälineiden kysyntään. Historiallisesti kalastusvälineiden kuluttajakysyntä on kuitenkin osoittautunut melko tasaiseksi. Poliittiset konfliktit voivat vaikuttaa konsernin liiketoimintaan negatiivisesti ja konserni seuraa geopoliittisen tilanteen kehitystä tarkasti.

Konsernin myynnin ja toimintojen jakautuminen aidosti ympäri maailmaa hajauttaa konsernin markkinariskiä liittyen tämänhetkiseen maailmantalouden epävarmuuteen. Konserni seuraa tarkasti sekä makrotalouden kehitystä että lukuisia paikallisia markkinoita, joissa konserni toimii. Konsernin asiakaspohja on erittäin hajautunut, mutta asiakaskentän muutoksilla voi olla vaikutusta tiettyjen isojen asiakkaiden ostokäyttäytymiseen.

Myös saamisten keräämisen ja luottoriskin hallinnan tärkeys on korostunut, ja tämä voi vaikuttaa myyntiin tietyille asiakkaille. Konserni tarkkailee aktiivisesti saamia ja tekee tarvittaessa alaskirjauksia.

Konsernin liikevaihtoon ja kannattavuuteen vaikuttavat muutokset valuuttakursseissa, ja näitä riskejä seurataan aktiivisesti. Konserni on solminut useita valuuttajohdannaissopimuksia lukitakseen osan tulevien valuuttamäärien myyntien ja ostojen sekä rahoitusvarojen ja -velkojen valuuttakursseista konsernin hallituksen asettaman valuuttariskienhallintapolitiikan mukaisesti. Koska konserni ei sovelle IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa, operatiivisia eria suojaavien realisoitumattomien valuuttajohdannaissopimusten markkina-arvojen muutokset vaikuttavat konsernin raportoituun liikevoittoon. Joitain konsernin valuuttapositioneista ei ole mahdollista tai mielekäästä suojata, ja näillä voi olla vaikutusta konsernin nettotulokseen. Konserni tarkkailee tiiviisti markkinakehitystä ja kustannusrakennetta sekä pohtii hinnankorotusten ja suojaustoimenpiteiden mahdollisuutta sekä kustannussopeustoimenpiteitä.

Konsernin strategisissa riskeissä ja liiketoimintaympäristössä ei ole havaittavissa merkittäviä muutoksia, paitsi Venäjällä missä epävarmuudet ovat lisääntyneet vuoden 2014 jälkeen.

Tunnuslukujen laskentakaavat

Liikevoitto ennen poistoja ja arvonalentumisia (EBITDA)	Liikevoitto + poistot ja arvonalentumiset
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	Realisoitumattomien operatiivisia eriä suojaavien valuuttajohdannaisten markkina-arvostukset +/- muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät
Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	Uudelleenjärjestelykustannukset + arvonalentumiset +/- liiketoimintahankinnoista ja -luovutuksista syntyvät tuotot ja kulut - vakuutuskorvaukset +/- muut ei-operatiiviset erät
Vertailukelpoinen liikevoitto	Liikevoitto +/- realisoitumattomien operatiivisia eriä suojaavien valuuttajohdannaisten markkina-arvostukset +/- muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät
Korollinen nettovelka	Korolliset velat - korolliset saamiset
Sijoitettu pääoma (keskimäärin kauden aikana)	Oma pääoma yhteensä (keskimäärin kauden aikana) + korollinen nettovelka (keskimäärin kauden aikana)
Käyttöpääoma	Vaihto-omaisuus + korottomat saamiset - korottomat velat
Korottomat saamiset	Varat yhteensä - korolliset saamiset - aineettomat ja aineelliset hyödykkeet - myytävänä olevat omaisuuserät
Korottomat velat	Velat yhteensä - korolliset velat
Sijoitetun pääoman tuotto (ROCE), %	$\frac{\text{Liikevoitto (koko vuodelle oikaistuna)} \times 100}{\text{Sijoitettu pääoma (keskimäärin vuoden aikana)}}$
Velkaantumisaste (netto), %	$\frac{\text{Korollinen nettovelka} \times 100}{\text{Oma pääoma yhteensä}}$
Omavaraisuusaste, %	$\frac{\text{Oma pääoma yhteensä} \times 100}{\text{Oma pääoma ja velat yhteensä} - \text{saadut ennakot}}$
Osakekohtainen tulos, EUR	$\frac{\text{Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto}}{\text{Osakkeiden painotettu keskimääräinen oikaistu lukumäärä}}$
Oma pääoma/osake, EUR	$\frac{\text{Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma}}{\text{Osakkeiden oikaistu lukumäärä kauden lopussa}}$
Henkilöstön lukumäärä keskimäärin	Keskiarvo laskettu kuukausien loppujen keskiarvona

Tunnuslukujen täsmäytys IFRS-tilinpäätöslukuihin	H1 2016	H1 2015	FY 2015
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät			
Realisoitumattomien operatiivisia eriä suojaavien valuuttajohdannaisten markkina-arvostukset	0,9	2,0	2,1
Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	0,5	1,2	2,3
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	1,4	3,2	4,3
Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät			
Uudelleenjärjestelykustannukset	0,5	1,2	2,1
Arvon alentumiset			0,1
Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	0,5	1,2	2,3
Sijoitettu pääoma (keskimäärin kauden aikana)			
Oma pääoma yhteensä (keskimäärin kauden aikana)	139,8	139,9	138,2
Korollinen nettovelka (keskimäärin kauden aikana)	112,0	104,3	104,0
Sijoitettu pääoma (keskimäärin kauden aikana)	251,8	244,3	242,3
Sijoitetun pääoman tuotto (ROCE), %			
Liikevoitto (koko vuodelle oikaistuna)	28,4	34,8	21,0
Sijoitettu pääoma (keskimäärin kauden aikana)	251,8	244,3	242,3
Sijoitetun pääoman tuotto (ROCE), %	11,3 %	14,3 %	8,7 %
Omavaraisuusaste, %			
Oma pääoma yhteensä	139,7	143,3	140,0
Oma pääoma ja velat yhteensä	320,6	339,5	313,4
Saadut ennakot	0,2	0,4	0,5
Omavaraisuusaste, %	43,6 %	42,3 %	44,7 %
Osakekohtainen tulos, EUR			
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto	7,5	7,2	6,7
Osakkeiden painotettu keskimääräinen oikaistu lukumäärä	38 335 711	38 372 238	38 366 251
Osakekohtainen tulos, EUR	0,19	0,19	0,17
Oma pääoma/osake, EUR			
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	131,6	133,8	131,5
Osakkeiden oikaistu lukumäärä kauden lopussa	38 322 792	38 360 329	38 360 329
Oma pääoma/osake, EUR	3,43	3,49	3,43